

Museovirasto
Rakennushistorian osasto
Juha Vuorinen

MUISTIO
14.11.2007

RAKENNUSSUOJELUN TAVOITTEET HYRYLÄN VARUSKUNTA-ALUEEN SUUNNITTELUKILPAILUA VARTEN

Rakentuminen ja käytön päävaiheita

Hyrylän kyläilmeen muutti päätös varuskunnan perustamisesta 1850-luvulla. Vuosien 1854-55 Krimin sodan aikana venäläiset varmistivat Helsingin puolustusta sijoittamalla joukkoja Hyrylän, Hämeenlinnan ja Lahden teiden risteykseen. Maanhankinta varuskunnan tarpeisiin aloitettiin vuonna 1856, kun alueelta pakkolunastettiin maa-alue venäläistä sotilassairaalaan varten. Sairaala lakkautettiin 1863, jonka jälkeen kasarmeille sijoitettiin kaksi jalkaväkirykmenttiä.

Varuskunnan varhaisin rakennusvaihe ajoittuu vuosille 1858-1885. Ensimmäisen rakennusvaiheen aikana pystytettiin parisenkymmentä puista 1-kerroksista kasarmi-, asuin- ja huoltorakennusta tiiviinä ryhmänä maanteiden väliin jääneeseen kolmioon ja Lahden tien itäpuolelle. Puutalovaruskunnan suunnittelussa noudatettiin perustamisvaiheessa venäläisen kasarmisuunnittelun periaatteita, jossa rakennukset sijoitettiin kentän ympärille siten, että keskeiset rakennukset kuten esikunta ja sairaala olivat osa sommitelmaa. Tältä ajanjaksolta on jäljellä yksi rakennus.

Myös varuskunnan toinen rakennusvaihe 1900-1915 liittyi yleispoliittiseen kehitykseen. Tuolloin tyyppirakennusohjein rakennettu punatiilirakennuskanta oli osa laajaa venäläisille joukoille tarkoitettua sotilasarakentamishanketta Suomen suuriruhtinaskunnassa. Ajanjakson aikana alueelle rakennetuista 23 sotilasarakennuksesta kahdeksan on jäljellä.

Kolmas rakennusvaihe ajoittuu 1950-luvulle, jolloin alkoi Suomen varuskuntien täydennysrakentamisvaihe, korvaamaan sekä Neuvostoliitolle sodassa luovutettuja varuskuntia, että parantamaan puolustusvoimien toimintaa ja kantahenkilökunnan asumista. Tällöin alueelle valmistuivat ns. Olympiakasarmi, ruokala ja entiselle kirkonmäelle nousseet asuinrakennukset.

1950-luvulla varuskunta-alueen jäsentelyssä oli tavoitteena paitsi uudisrakentamisen sijoitus alueelle toiminnallisten tarpeiden mukaisesti, myös maastonmyötäisyys. Rakentamisen pyrkimyksenä oli luoda alueen käyttäjille viihtyisä, terveellinen ja tarkoituksenmukainen ympäristö. 2000-luvulle jatkuneesta täydennysrakentamisesta huolimatta alue on edelleenkin varsin väljästi rakennettu.

Merkitys rakennusperintönä

Hyrylän taajaman voi katsoa kehittyneen ja kasvaneen pääosin varuskunnan rakentamisen ansiosta. Hyrylän varuskunnan rakentaminen maamme ensimmäiseksi maaseutuvaruskunnaksi aloitettiin 1850-luvun puolivälissä, ja kasarmialue lukeutuu Suomen vanhimpiin varuskuntiin. Nykyasussaan, vaihteittain rakennettuna aluekokonaisuus antaa erinomaisen kuvan sotilasarkkitehtuurin kehityksestä, sekä varusmiesten ja henkilöstön asuinolojen muuttumisesta 1860-luvulta tähän päivään.

Suojelun tavoitteet

Hyrylän varuskunta-alueen vaaliminen kohdistuu alueen toiminta- ja rakennushistoriallisiin, arkkitehtonisiin ja maisemallisiin ominaisuuksiin. Vaalimisen päätavoite on näiden ominaisuuksien huomioon ottaminen varuskunnan lakkauttamisen jälkeisiin järjestelyihin tähtäävässä maankäytön suunnittelussa sekä historiallisten rakennusten mielekäs uudiskäyttö rakennussuojelun tavoitteita vastaavasti.

Alueen historiallisen rakennuskannan kerroksellinen hajanaisuus ja sijoituksellinen väljyys asettavat maisemallisia haasteita historiallisen perinnön huomioonottavalle kaavoitukselle. Vaalimisen kriittisiä kysymyksiä on uudisrakentamisen sijoittelun ja luonteen saattaminen sopusointuun alueella olevan ja sinne jäävän rakennuskannan, sekä alueen muiden historiallisten erityispiirteiden kanssa.

Suojeltavat rakennukset ja alueet, sekä suojelun tavoitteet

Rakennus 52

Saksan sotilasvirkatalo, puustelli on valmistunut vuonna 1721 alkujaan Ruotsin ruotujakoarmeijan kersantin virkataloksi. Rakennus on toiminut ilmatorjuntamuseon päärakennuksena. Muita museona toimivia rakennuksia ovat rakennukset 29, 84 ja 85.

Rakennussuojelun tavoitteena on rakennuksen säilyminen historiallisia piirteitä vaalien.

Rakennus 10

Kasarmialueen ainoa säilynyt rakennus alueen ensimmäisestä rakennusvaiheesta vuodelta 1862. Alun perin miehistökasarmiksi rakennettu rakennus toimii nykyisin asuinrakennuksena ja päiväkotina.

Rakennussuojelun tavoitteena on rakennuksen säilyminen historiallisia piirteitä vaalien pihapiireineen. Pihapiiriin kuuluu varastorakennus 11, joka kuuluu vuosina 1900-1915 rakennettujen säilyneiden punatiilivaruskuntarakennusten joukkoon.

Rakennus 4

Vuonna 1907 rakennettu punatiilinen kaksikerroksinen rakennus on alun perin tehty venäläisten tyyppiirustusten mukaisesti aliupseerien asuntorakennukseksi. Myöhemmin vuonna 1969 rakennus on muutettu upseerikerhoksi arkkitehti Jorma Pankakosken

suunnitelmien mukaan. Rakennus kuuluu vuosina 1900-1915 rakennettujen säilyneiden punatiilivaruskuntarakennusten joukkoon.

Rakennussuojien tavoitteena on rakennuksen ulkoarkkitehtuurin säilyminen historiallisia piirteitä vaalien. Huomiota on kiinnitettävä rakennuksen ympäristön muokkaukseen ja vihersuunnitteluun.

Rakennus 13

Punatiilinen rakennus on valmistunut vuonna 1914 venäläisen rykmentin leipomoksi venäläisten tyyppiirustusten mukaan. Muiden muutosten jälkeen rakennus muutettiin 1957 väliaikaiseksi sairaalaksi ja toimi varuskunnan loppuvaiheissa terveysasemana. Rakennus kuuluu samaan punatiilisten varuskuntarakennusten joukkoon kuin rakennus 4 sekä rakennukset 18-21 sekä 27.

Rakennussuojelun tavoitteena on rakennuksen ulkoarkkitehtuurin säilyminen historiallisia piirteitä vaalien.

Rakennukset 18, 19, 20 ja 21

Punatiiliset yksikerroksiset rakennukset ovat valmistuneet vuonna 1915 venäläisten tyyppiirustusten mukaan. Rakennus 18 on alun perin ollut tallirakennus, myöhemmin muutettu miehistökasarmiksi. 1970-luvulla rakennukseen sijoitettiin rakennustoimisto sekä päävartio. Rakennus 19 on tehty tallirakennukseksi, muutettu 1939 muonavarastoksi ja nykyisin rakennuksessa on toimistotiloja. Rakennukset 20 ja 21 ovat alun perin olleet aliupseerien asuinrakennuksia, jotka on 1960-luvulla muutettu esikuntarakennukseksi sekä toimistotiloiksi. Nämä neljä rakennusta muodostavat yhdessä koko varuskunnan keskeisen ytimen. Rakennusten 20 ja 21 väliin muodostuu intiimi aukio, jota jäsentävät rakennusten koristeelliset portaalit sekä aukiolle istutetut puut. Rakennukset muodostavat rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokkaan kokonaisuuden.

Rakennussuojelun tavoitteena on rakennuksien ulkoarkkitehtuurin säilyminen eheänä kokonaisuutena historiallisia piirteitä vaalien. Tavoitteeseen kuuluu rakennuksia 20 ja 21 rajaavan aukion säilyminen istutuksineen.

Rakennus 27

Punatiilinen yksikerroksinen varastorakennus on rakennettu vuonna 1915 venäläisten tyyppiirustusten mukaan. Rakennus on yksi ns. tiilityylisistä, säilyneistä, venäläisaikaisista varuskuntarakennuksista.

Rakennussuojelun tavoitteena on rakennuksen ulkoarkkitehtuurin säilyminen historiallisia piirteitä vaalien.

Rakennukset 64, 65, 66, 67 ja 68

Viisi 1950-luvun lopulla arkkitehti Heidi Vähäkallio-Hirvelän suunnittelemaa varuskunnan kantahenkilökunnalle rakennettua asuinrakennusta. Rakennusten sijoitus väljästi maastoon kertoo sodanjälkeisen kaavoituksen ihanteista.

Rakennussuojelun tavoitteena on rakennuksien säilyminen. Tämän lisäksi on huomioitava harjulla olleen, 1900-luvun alussa rakennetun ja 1958 puretun ortodoksinen Nikolaoksen kirkon ja sen lähellä olleen ja asuinrakennusten alle jääneen hautausmaan paikka, joka tulee ottaa myös huomioon alueen rakentamisessa ja vihersuunnittelussa.

Rakennus 48

Rakennus on valmistunut vuonna 1955 Puolustusministeriön uudisrakennustyönä tyyppiipiirustusten mukaan ruokalaksi. Rakennus on harjakattoinen, rapattupintainen ja kuuluu sodanjälkeiseen sotilasarkkitehtuurin uudisrakennuskauteen. Rakennusta on laajennettu 1990-luvulla.

Rakennussuojelun tavoitteena on rakennuksen 1950-luvun osien säilyminen, sekä sisätilojen käsittely historiallisia piirteitä vaalien. Tämä edellyttää rakennuksen huolellista käyttötarkoituksen tutkimista.

Rakennus 50

Vuonna 1951 valmistunut, harjakattoinen, kaksiosainen toiminnallisesti keskihallien varaan rakentuva Olympiakasarmi rakennettiin arkkitehti Vilho Nokon suunnitelmien mukaan tarkoituksena toimia myös vuoden 1952 olympiakisojen majoitus- ja harjoitustiloina.

Rakennussuojelun tavoitteena on rakennuksen ulkoarkkitehtuurin säilyminen, sekä sisätilojen käsittely historiallisia piirteitä vaalien. Tämä edellyttää rakennuksen huolellista käyttötarkoituksen tutkimista. Myös rakennuksen sijoitus vapaasti maastoon on otettava huomioon.

Rakennus 46

Vuonna 1959 valmistunut arkkitehti Jorma Pankakosken suunnittelema sotilaskoti.

Rakennussuojelun tavoitteena on rakennuksen ulkoarkkitehtuurin säilyminen, sekä sisätilojen käsittely historiallisia piirteitä vaalien. Tämä edellyttää rakennuksen huolellista käyttötarkoituksen tutkimista. Myös rakennuksen sijoitus suhteessa rakennuksiin 44 ja 45 tai mahdollisesti näiden sijaan rakennettaviin uudisrakennuksiin on otettava huomioon.

Rakennus 12

Vuonna 1968 arkkitehti Erkki Kairamon ja Jorma Pankakosken suunnitelmien mukaan valmistunut rakennus on alueen entinen lämpökeskus ja tässä ympäristössään erityislaatuinen kerrostuma. Rakennus on tinkimättömän pelkistetty betoni- ja lasikonstruktio, joka edustaa aikansa innovatiivisinta teollisuusrakennusarkkitehtuuria.

Rakennussuojelun tavoitteena on rakennuksen säilyminen installaatioineen, siltoineen, piippuineen ja öljysäiliöineen. Tämä edellyttää rakennuksen huolellista käyttötarkoituksen tutkimista. Suojelun tavoitteita ja rajausta suhteessa mahdolliseen tulevaan käyttöön on mahdollista tarkistaa yhdessä Museoviraston kanssa.

Ortodoksinen hautausmaa

Kaavoitettavalla alueella sijaitsee vanha Ortodoksinen hautausmaa, joka perustettiin 1855 väliaikaisen sotilassairaalaan yhteyteen. Hautausmaa on muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäännös. Hautausmaan ympärille on jätettävä riittävä suojavyöhyke ja maisemapuustoa.

Rakennukset, joiden mahdollista säilymistä suunnitelmassa on tutkittava

Rakennukset 2 ja 5

1960-luvun puolivälissä valmistuneet, äskettäin peruskorjatut asuinrakennukset täydentävät mittakaavansa, sijoituksen ja materiaalinkäytön puolesta hyvin alueen venäläisen kauden punatiiliarkkitehtuuria.

Rakennukset, joiden mahdollista säilymistä suunnitelmassa on tutkittava käytön kautta

Rakennus 43

1962 valmistunut korjaamorakennus.

Rakennukset 44 ja 45

1959 ja 1964 valmistuneet kasarmirakennukset.

Jos rakennuksille 44 ja 45 ei löydetä mielekästä uudiskäyttöä, on paikalle mahdollisesti sijoitettavien uudisrakennusten noudatettava sijoittelunsa ja mittakaavansa puolesta nykyisiä rakennuksia.

